

Boekaankondigingen

FLORA EUROPAEA, Volume 2, Rosaceae to Umbelliferae, edited by T. G. Tutin, V. H. Heywood, N. A. Burges, D. M. Moore, D. H. Valentine, S. M. Walters, D. A. Webb, with the assistance of P. W. Ball, A. O. Chater, I. K. Ferguson. XXVII + 455 p., 5 maps, University Press, Cambridge, 1968 — £ 77 s.

Van het eerste deel van deze flora van Europa gaf ik een vrij uitvoerige bespreking in het tijdschrift van de Koninklijke Nederlandse Botanische Vereniging, de *Acta Botanica Neerlandica* en wel in deel 14, afl. 2, 1965, p. 258—260. Voor die lezers van *Gorteria*, die niet gemakkelijk over dit tijdschrift kunnen beschikken volgt hier wat ik in hoofdzaak destijds over deze flora schreef:

Deze in het Engels geschreven flora, waarvan het eerste deel thans voor ons ligt, is de eerste flora die geheel Europa zal omvatten. Terecht wijst het voorwoord op het merkwaardige feit, dat Europa, het werelddeel waar toch de basis gelegd is voor de wetenschappelijke botanische taxonomie en welks systematici zich sedert vele jaren hebben beziggehouden met het bewerken van flora's van andere continenten, zelf geen algemene flora bezit. Weliswaar bestaan er vele honderden flora's van een regionaal karakter, maar geen enkele bestrijkt het gehele werelddeel.

De Flora Europaea zal een viertal forse delen omvatten en het ligt in de bedoeling van de redactie, deze in de kortst mogelijke tijd gereed te maken. Het in de titel genoemde „Editorial Committee”, dat met Prof. T. G. Tutin als voorzitter en Prof. V. H. Heywood als secretaris de leiding heeft en zich gesteund weet door een „Organizing Committee” stelt zich voor dat de nog te verschijnen delen in ongeveer 8 jaar gereed zullen zijn. Deze „committees” worden bijgestaan door een aantal „Advisory Editors”, terwijl in de meeste Europese landen 1 of soms meer „Regional Advisers” hun medewerking verlenen. Al deze redactieleiden en adviseurs krijgen de manuscripten der bewerkte groepen in gestencilde vorm in handen en kunnen hun op- en aanmerkingen hierop aan de redactie kenbaar maken. Een groots opgezet team-work dus.

Het eerste deel van de Flora bevat de Pteridophyta, de Gymnospermae en een aantal families van de Angiospermae-Dicotyledones, deze laatste in de volgorde van het systeem van Engler en wel de Salicaceae tot en met de Platanaceae. De lijst van auteurs die hebben bijgedragen aan de totstandkoming van dit eerste deel omvat niet minder dan 51 namen, grotendeels van Europese, doch ook van enkele niet-Europese botanici.

De in de flora voorkomende beschrijvingen van families, geslachten en soorten zijn over het algemeen beknopt gehouden. Bij verwante soorten is er vooral naar gestreefd dat deze beschrijvingen goed met elkaar vergelijkbaar zijn. Ook de determinatietabellen voor de geslachten en soorten zijn beknopt en daardoor zeer overzichtelijk. In het algemeen is in deze tabellen geen gebruik gemaakt van kenmerken, die moeilijk zijn waar te nemen, ook al zijn deze vaak van systematisch belang. Voorts bevat dit eerste deel reeds een uitvoerige sleutel tot alle erin behandelde en de meeste nog te behandelen families. Een volledige tabel voor de families zal in het laatste deel worden opgenomen.

Wat betreft het gebied dat de flora bestrijkt, moge worden opgemerkt, dat dit Europa oostelijk tot de Oeral en de Kaspische Zee omvat; de Kaukasus is jammer genoeg niet erin verwerkt. Zuidelijk loopt de grens door de Middellandse Zee, waarvan de meeste eilanden zijn opgenomen echter niet Cyprus en enige kleine eilanden voor de kust van Aziatisch Turkije. In het westen en noorden is ook aan de flora's van de Azoren, de Fär Öer, IJsland, Jan Mayen, het Bereneiland en Spitsbergen aandacht besteed.

De nomenclatuur is met veel zorg behandeld. Dit brengt mee, dat hier en daar namen worden gebruikt, die in de meeste lokale Europese flora's nog geen ingang hebben gevonden, doch daar zeker in zullen moeten worden opgenomen. Synoniemen zijn in de tekst vermeld voor zover ze betrekking hebben op namen die in de grote Europese flora's (de „basic floras”) gebruikt worden, nl. in die van Coste voor Frankrijk, Hayek voor het Balkan Schiereiland, Hegi voor Midden-Europa, Hylander voor Skandinavië, Komarov c.s. voor de U.S.S.R. en Willkomm en Lange voor Spanje. Verdere synoniemen, hoewel vanzelfsprekend niet alle, zijn echter wel in de index opgenomen.

Bij iedere soort is een overzicht gegeven van de verspreiding binnen Europa; vaak zijn bij de geslachten literatuur-gegevens toegevoegd; oecologische bijzonderheden zijn zeer schaars. Wat infraspecifiche taxa betreft zijn meestal alleen subspecies opgenomen; taxa van lagere rang, die het boek aanzienlijk in omvang zouden doen toenemen — en waarschijnlijk in bruikbaarheid zouden doen afnemen — zijn gelukkig vrijwel steeds weggelaten. De flora is dus wat dit betreft niet te

vergelijken met Ascherson und Graebners Synopsis, die zeker niet in de laatste plaats door zijn al te grote uitvoerigheid een vroegtijdige dood is gestorven.

Bastaarden zijn hier en daar vermeld; toevallige adventieven zijn niet opgenomen, wel die, welke in bepaalde landen duidelijk zijn ingeburgerd.

Het is zonder meer duidelijk, dat de opzet van deze grote Flora langdurig en goed overdacht is. Ook ziet het boek er typografisch uitstekend verzorgd uit en is het gedrukt op prima papier. De afmetingen (28 × 21 cm) der pagina's zijn van dien aard, dat ze heel wat tekst kunnen bevatten, zodat de delen niet onhandelbaar dik worden. Misschien zullen sommigen het betreuren dat het boek geen afbeeldingen bevat — zelf vind ik dit geen onoverkomelijk bezwaar. Misschien hadden hier en daar de beschrijvingen iets uitvoeriger kunnen zijn. Maar ook dit is een punt van ondergeschikt belang.

Al met al een flora, die in brede kring aandacht verdient en zonder twijfel uitvoerig zal worden gebruikt zowel door de vakman als door de amateur.

Met het gereedkomen van het onlangs verschenen tweede deel zijn nu de families der Choripetalen geheel behandeld. Het eerstvolgende deel, waaraan reeds van vele kanten wordt gewerkt, zal een groot aantal families der Sympetalen omvatten en vervolgens komen dan nog de Monocotylen aan de beurt. Het ziet er naar uit dat zo binnen afzienbare tijd deze grote flora van geheel Europa gereed zal komen.

v. O.

D. H. KENT, Index to botanical monographs. 163 p. Academic Press, London & New York, 1967 — 42 s.

Dit boek beoogt een overzicht te geven van de monografieën en andere taxonomische artikelen die betrekking hebben op de op de Britse eilanden voorkomende Phanerogamen en Pteridophyten. De volgorde is systematisch naar de families en de genera, zodat men zich in korte tijd kan oriënteren wat betreft de taxonomische literatuur over een bepaalde groep. Dit betekent een groot gemak voor hen die zich met de flora van West-Europa bezighouden, daar een werk dat op deze wijze de recente literatuur vermeldt, nog niet bestond. Helaas vertoont het boek juist wat Nederland betreft, wel enige omissies.

v. O.

C. E. HUBBARD, Grasses, ed. 2. 463 p., 160 pl. Penguin Books Ltd., Harmondsworth, 1968 — 10 s.

De eerste druk van dit boekje met zijn uitvoerige en accurate beschrijvingen en zijn vele goede afbeeldingen verscheen in 1954. Thans ligt de tweede druk voor ons, aanzienlijk omvangrijker dan de eerste, die 428 bladzijden omvatte. Deze druk werd uitgebreid met beschrijvingen en tekeningen van een viertal soorten; voorts werden talrijke gegevens o.a. over de verspreiding van de Britse grassen toegevoegd en werd de nomenclatuur „up to date” gemaakt. Deze nieuwe aanwinst zal zeker met grote belangstelling worden begroet door onze agrostologen. Ook zij die zich met de studie van de grassen willen gaan bezighouden en het boekje nog niet kennen, doen er goed aan er kennis van te nemen. Zij zullen er een schat van informatie in vinden.

v. O.

STELLA ROSS-CRAIG, Drawings of British Plants, part XXV, 36 pl. G. Bell & Sons Ltd., London, 1968 — 13/6 s.

Deze aflevering bevat afbeeldingen van de in Groot-Brittannië voorkomende soorten der *Plantaginaceae* (*Plantago* en *Littorella*), *Illecebraceae* (*Illecebrum*, *Herniaria*, *Corrigiola* en *Scleranthus*) en *Chenopodiaceae* (*Chenopodium*, *Beta*, *Artiplex*, incl. *Halimione*, *Salicornia*, *Suaeda* en *Salsola*). De tekeningen zijn weer op dezelfde, uitstekend verzorgde wijze uitgevoerd als in de vorige afleveringen het geval was.

v. O.

HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, Beknopte School- en Excursieflora voor Nederland. 12e druk, bewerkt door Dr. S. J. van Ooststroom. XX + 425 p. Wolters - Noordhoff N.V., Groningen, 1968 — f 11,20.

Deze nieuwe druk van de „Beknopte” bevat o.a. een nieuw, door Prof. Dr. V. Westhoff bewerkt systeem der in Nederland voorkomende plantenassociaties. Aansluitend hierop is bij de betreffende soorten aangegeven of zij kensoort of wel differentiërende soort der sociologische eenheden zijn. Een aanzienlijke verandering is ook de vermelding bij éénjarige planten of zij zich als zomer- of als winterannuel gedragen. Voorts werden enige nieuwe determineertabellen opgesteld o.a. voor de geslachten *Spergularia*, *Orobanche*, *Agrostis* en *Phleum* terwijl genera als *Dryopteris*, *Epilobium* en *Euphrasia* een juistere omgrenzing kregen door afsplitsing van resp. *Thelypteris*, *Chamaenerion* en *Odontites*. Ook werd een aantal Nederlandse namen door andere vervangen; dit geschiedde naar aanleiding van gezamenlijke besprekingen van de bewerkers van de Flora Neerlandica en die van de flora's van Heimans, Heinsius en Thijsse en Heukels-Van Ooststroom. Kleinere veranderingen betreffen ten slotte het in overeenstemming brengen van de tekst met intussen verschenen afleveringen van de Flora Neerlandica, het toevoegen van literatuur-opgaven en de nomenclatuur.

M.

H. E. HESS, E. LANDOLT & R. HIRZEL, Flora der Schweiz und angrenzender Gebiete. Band I: Pteridophyta bis Caryophyllaceae. 858 S., zahlreiche Abb., 9 Karten. Birkhäuser Verlag, Basel & Stuttgart 1967. — Schw. Fr. 118.

Naast de veelgebruikte „Schul- und Exkursionsflora für die Schweiz” van Binz-Becherer en de helaas alleen nog maar antiquarisch en dan nog zelden verkrijgbare „Flora der Schweiz” van Schinz & Keller, later uitgegeven met medewerking van Thellung, gaat nu een nieuwe grote driedelige flora van Zwitserland verschijnen waarop wij de lezers van Gorteria graag opmerkzaam willen maken. Het forse eerste deel van deze flora bevat allereerst een uitvoerige inleiding, waarin opmerkingen van algemene aard te vinden zijn over o.a. de omgrenzing van het behandelde floragebied, de wijze van beschrijven en de opgave van standplaats en verspreidingsgebied van de soorten. Voorts een lezenswaardige verhandeling over de geschiedenis van de Zwitserse flora en een interessante beschouwing over geografische, geologische, klimatologische en edaphische factoren die in het gebied een rol spelen. Ook wordt uitvoerig ingegaan op de verticale zonering van de flora en op de verschillende plantengesellschaften. De hoofdschotel van het boek wordt echter vanzelfsprekend gevormd door de behandeling van de soorten zelf. Dit gedeelte is voor iedereen die zich met de flora van Midden-Europa bezighoudt van het grootste belang. Men krijgt de indruk dat het merendeel der gegevens die in herbaria en literatuur te vinden zijn hierin uitvoerig is verantwoord. De beschrijvingen zijn over het algemeen vrij beknopt gehouden. Bij iedere soort zijn voor zover mogelijk cytologische gegevens vermeld terwijl ook veel aandacht is besteed aan de omschrijving van het totale areaal der soorten en de verspreiding ervan in het gebied dat de flora omvat, d.w.z. Zwitserland zelf, doch ook delen van Zuid-Duitsland, Oost-Frankrijk, Noord-Italië en het westelijke deel van Oostenrijk. Ten slotte moge ik nog wijzen op de keurige illustraties van de zonder twijfel bekwaame hand van de tekenares Rosmarie Hirzel.

v. O.

Herhaald verzoek betaling abonnement 1969

Indien U Uw abonnementsgeld voor Gorteria over 1969 nog niet hebt voldaan, verzoeken wij U dit alsnog te doen, uiterlijk vóór 1 augustus a.s. door overschrijving of storting van f 4.— (buitenland f 4.75) op postrekening no. 111768 van het Rijksherbarium, Schelpenkade 6, Leiden, onder vermelding van „Gorteria 1969”.

DE ADMINISTRATIE.